

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobkyně: L. M.**, zastoupena JUDr. Annou Horákovou, advokátkou, se sídlem Čelakovského sady 8, Praha 2, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 42 Cad 49/2004 - 14 ze dne 10. 11. 2004,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 10. 11. 2004, č. j. 42 Cad 49/2004 - 14, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalované ze dne 2. 6. 2004 byl žalobkyni (dále jen „stěžovatelka“) od 1. 4. 2003 podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 155/1995 Sb.“) a podle čl. 13 a čl. 39 Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení č. 29/2003 Sb. m. s. (dále jen „Smlouva“) přiznán starobní důchod ve výši 3421 Kč měsíčně; zároveň žalovaná z důvodu zvýšení procentní výměry důchodu 2111 Kč o 2, 5 %, tj. o 53 Kč, dle nařízení vlády č. 337/2003 Sb. od ledna 2004 upravila stěžovatelce důchod na částku 3474 Kč měsíčně.

Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka žalobu, ve které požadovala zrušení rozhodnutí žalované z důvodu, že výše starobního důchodu nebyla vypočtena řádně.

Dle vyjádření žalované k žalobě, byla doba pojištění stěžovatelky, která do 1. 12. 1994 pracovala na Ukrajině, zhodnocena na podkladě potvrzení doby pojištění ukrajinského nositele pojištění. Pro uplatnění Smlouvy je pro ni rozhodující, zda nárok na důchod vznikl

výlučně podle českých právních předpisů bez přihlédnutí ke Smlouvě, nebo zda je pro získání nároku třeba přihlédnout i k dobám pojištění získaným podle ukrajinských právních předpisů. Ve smyslu čl. 39 odst. 4 Smlouvy získala stěžovatelka dobu pojištění pouze podle českých právních předpisů a v tomto případě vznikl nárok na výpočet plného důchodu, nikoli důchodu dílčího. Doba získaná podle ukrajinských právních předpisů byla z rozhodného období let 1986 až 2002 pro stanovení výše výpočtového základu vyloučena podle čl. 18 Smlouvy. Z tohoto důvodu žalovaná nezhodnocovala vyměřovací základy za jednotlivé kalendářní roky, ale tato doba byla považována za dobu vyloučenou. Výše vyměřovacích základů v jednotlivých kalendářních letech v období od 1. 12. 1995 do 31. 12. 2002 nebyla stěžovatelkou nijak zpochybněna. Žalovaná zdůraznila, že stěžovatelka nedoložila dobu pojištění v rozmezí let 1997 až 2000, což se negativně projevilo na konečné výši důchodu.

Rozsudkem Krajského soudu v Praze blíže označeným v záhlaví byla žaloba stěžovatelky zamítnuta. Krajský soud konstatoval, že žalovaná při výpočtu starobního důchodu stěžovatelky postupovala podle platných českých předpisů a respektovala příslušná ustanovení Smlouvy. K rozhodnutí dospěla na podkladu dávkového spisu, z něhož měla za zjištěné, že do vyměřovacího základu stěžovatelky byly zahrnuty příjmy dosahované od 1. 1. 1996 do 31. 3. 2003, s výjimkou období od 1. 1. 1997 do 2. 7. 2000. Roční vyměřovací základ byl vypočten jako součin úhrnů vyměřovacích základů stěžovatelky za každý kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu. Ke tvrzení stěžovatelky, že pro výpočet důchodu mají být zhodnoceny i příjmy, kterých dosahovala na Ukrajině, a že jí měl být stanoven dílčí starobní důchod, krajský soud uvedl, že tento postup není s ohledem na čl. 13 a čl. 39 odst. 4 Smlouvy možný. Při takovém postupu totiž musela být doba získaná podle ukrajinských právních předpisů pro stanovení výše výpočtového základu z rozhodného období let 1986 až 2002 vyloučena, jak stanoví čl. 18 Smlouvy. Pokud by k vyloučení dané doby nedošlo, pak by, dle krajského soudu, při nemožnosti započtení příjmů dosahovaných na Ukrajině v uvedeném období došlo k dalšímu rozmělnění výpočtového základu a k dalšímu snížení výše starobního důchodu.

Proti označenému rozsudku brojí stěžovatelka kasační stížností. Domnívá se, že krajský soud nezjistil řádně skutkový stav věci a nesprávně jej posoudil. Je přesvědčena, že výše starobního důchodu nebyla správně vypočtena, jeví se jí jako značně podhodnocena. Má za to, že v přiloženém „dokladu o výpočtovém základu“ není stanoven žádný vyměřovací základ za období od roku 1986 do roku 1994. V případě, že žalovaná toto období zahrnula do svého výpočtu, měla stanovit i příslušný vyměřovací základ, případně určit tzv. dílčí důchod. Stěžovatelka se domnívá, že žalovaná nepostupovala správně a ve věci rozhodla v rozporu se skutkovým a právním stavem věci. Krajský soud neposoudil skutečnosti uváděné stěžovatelkou, jakož i skutečnosti týkající se přiznání starobního důchodu plynoucí ze správního spisu v souladu s platným právem. Stěžovatelka výslovně uplatnila kasační důvody ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Navrhla zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a zjistil, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 102

s. ř. s.), a je zastoupena advokátkou. Stěžovatelka uplatnila důvody kasační stížnosti ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost.

Nejvyšší správní soud následně přistoupil k věcnému posouzení napadeného rozsudku. Protože v něm shledal vady, k nimž musel přihlédnout z úřední povinnosti dle § 109 odst. 3 s. ř. s. v návaznosti na § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., zrušil přezkoumávané rozhodnutí krajského soudu, jak je rozvedeno níže. Podle citovaných ustanovení Nejvyšší správní soud není vázán námitkami v kasační stížnosti, v případech kdy je napadené rozhodnutí soudu nepřezkoumatelné. Nepřezkoumatelnost takového rozhodnutí spočívá v nesrozumitelnosti a nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Ze správního a soudního spisu se podávají tyto skutečnosti významné z hlediska posuzované věci:

Stěžovatelka, státní příslušností Ukrajina, podala dne 19. 3. 2003 žádost o starobní důchod, přičemž o jeho přiznání požádala od 1. 4. 2003. Podle průkazu o povolení pobytu cizince je stěžovatelce povolen trvalý pobyt na území České republiky od 10. 2. 2000.

Posuzované rozhodnutí žalované zahrnovalo následující údaje: Stěžovatelce byl přiznán od 1. 4. 2003 starobní důchod ve výši 3421 Kč měsíčně podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb. a podle čl. 13 a čl. 39 Smlouvy; ve smyslu vládního nařízení č. 337/2003 Sb. jí byla od ledna 2004 zvýšena procentní výměra důchodu 2111 Kč o 2,5%, tj. o 53 Kč, na 2164 Kč. Základní výměra starobního důchodu se stěžovatelce nezvýšila, a nadále jí náležela ve výši 1310 Kč. Celkem činil starobní důchod stěžovatelky 3474 Kč měsíčně. Podle odůvodnění rozhodnutí se výše důchodu se skládala ze základní a procentní výměry. Základní výměra důchodu činila 1310 Kč měsíčně, procentní výměra důchodu se pak stanovila procentní sazbou z výpočtového základu, který byl určen částkou 1871 Kč, přičemž jeho výše odpovídala osobnímu vyměřovacímu základu 1871 Kč za roky 1986 - 2002. Procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod za 35 let pojištění činila 52,5 % výpočtového základu, tedy 983 Kč měsíčně. Procentní výměra důchodu vypočteného podle zákona č. 100/1988 Sb. činila 2111 Kč měsíčně. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka měla k 1. 4. 2003 trvalý pobyt na území České republiky, považovaly se dle čl. 39 Smlouvy doby pojištění získané k tomuto datu podle právních předpisů Ukrajiny, tedy potvrzené ukrajinským nositelem pojištění, za doby pojištění České republiky. Rozhodnutí žalované rovněž obsahovalo oznámení o výplatě důchodu, jakož i řádné poučení o možnosti soudního přezkumu.

Z obsahu podané žaloby lze dovodit, že stěžovatelka spolu s výše popsaným rozhodnutím žalované rovněž obdržela tzv. osobní list důchodového pojištění ze dne 19. 5. 2004, z něhož vyplývá, že její celková doba pojištění vykázaná za období

od 27. 1. 1962 do 1. 4. 2003 činila celkem 35 roků a 34 dnů, jakož i skutečnost, že do vyměřovacího základu byly zahrnuty příjmy dosahované od 1. 12. 1995 do 31. 12. 2002, s výjimkou období od 1. 1. 1997 do 2. 7. 2000, kdy stěžovatelka nebyla důchodově pojištěna. Osobní list obsahoval i informace o vyloučených dobách a tzv. koeficientech nárůstu.

Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení vstoupila v platnost a nabyla účinnosti dne 1. 4. 2003. Žalovaná v posuzovaném případě aplikovala její čl. 39 odst. 4 a čl. 13, jakož i čl. 18. Podle čl. 39 odst. 4 jsou „doby pojištění získané podle právních předpisů smluvních stran jejich občany ke dni vstupu této smlouvy v platnost budou považovány za doby pojištění té smluvní strany, na jejímž území měl občan k uvedenému datu, nebo naposledy před tímto dnem trvalý pobyt“. Podle čl. 13 „jsou-li podle právních předpisů jedné smluvní strany splněny podmínky nároku na důchod i bez přihlédnutí k dobám pojištění získaným podle právních předpisů druhé smluvní strany, stanoví příslušná instituce prvé smluvní strany důchod výlučně na základě dob pojištění získaných podle jejích právních předpisů“. Článek 18 pak stanoví, že „pro výpočet důchodu instituce každé ze smluvních stran stanoví průměrný výdělek nebo vyměřovací základ pouze za doby pojištění získané v souladu s jejími právními předpisy“.

Podle českých právních předpisů upravujících důchodové pojištění, konkrétně dle § 71 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., výše starobního důchodu, na který vznikne nárok v době od 1. 1. 1996 do 31. 12. 2005, nesmí být nižší než výše důchodu, která by náležela, kdyby důchod byl přiznán podle předpisů platných ke dni 31. 12. 1995 v rozsahu uvedeném v odstavci 4, a to včetně zvýšení, která by náležela k tomuto důchodu pouze k tomuto dni. Pro účely porovnání výší starobních důchodů podle věty první se výší důchodů rozumí procentní výměry těchto důchodů. Výše základní výměry starobního důchodu, pokud se výše stanoví po 31. 12. 1995 s použitím předpisů platných před 1. 1. 1996, se určuje podle předpisů platných ke dni, od něhož se přiznává důchod; přitom v této výši základní výměry důchodu je zahrnuto zvýšení o pevnou částku. Podle § 71 odst. 4 tohoto zákona se, mj. pro stanovení výše důchodu uvedeného v odstavci 1 podle předpisů platných ke dni 31. 12. 1995, použije ustanovení těchto předpisů o průměrném měsíčním výdělku, včetně určení rozhodného období pro jeho výpočet, o výši důchodu a o nejvyšší a nejnižší výměře důchodu; přitom při určení výdělků za dobu po 31. 12. 1995 se postupuje podle § 16 odst. 3 a 4, které stanoví vyměřovací základ pojištěnce za dobu po 31. 12. 1995 a vyloučené doby před 1. 1. 1996.

Nejvyšší správní soud z dokladu o výpočtu starobního důchodu obsaženém v dávkovém spise zjistil, že žalovaná v daném případě vypočetla procentní výměry starobního důchodu stěžovatelky jak podle zákona č. 155/1995 Sb. (983 Kč), tak podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění platném k 31. 12. 1995 (dále jen „zákon č. 100/1988 Sb.“) (2111 Kč). Řídíc se § 71 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. žalovaná přiznala starobní důchod ve vyšší, pro stěžovatelku výhodnější, částce, tj. 3474 Kč měsíčně.

V samotném **rozhodnutí** však žalovaná neuvedla všechna příslušná ustanovení právních předpisů, podle kterých postupovala. Nezmínila se především o § 71 zákona č. 155/1995 Sb., který ji při výpočtu starobního důchodu a stanovení jeho výše zavazuje k použití určitého předpisu o sociálním pojištění, toho výhodnějšího, a to i v případech, kdy o starobní důchod žádají cizí státní příslušníci mající na území České republiky trvalý pobyt, pokud se zemí, jíž jsou státními příslušníky, Česká republika uzavřela mezinárodní

smlouvu, jakou je citovaná Smlouva s Ukrajinou. Žalovaná naopak v rozhodnutí uvedla, že přiznává starobní důchod podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb., což stěžovatelku, soudě podle charakteru jejich žalobních námitek uplatněných v žalobě i v kasační stížnosti, uvedlo v omyl. Z rozhodnutí žalované ani jeho přílohy není zřejmý způsob výpočtu procentní výměry přiznaného starobního důchodu a je dokonce obtížně zjistitelný i z dávkového spisu; nelze seznat, jak žalovaná dosáhla částky 2111 Kč, kterou stanovila jako procentní výměru starobního důchodu žalobkyně, neboť není přezkoumatelným způsobem odůvodněná. Naopak žalovaná se v odůvodnění zabývala výpočtem procentní výměry podle zákona č. 155/1995 Sb. ve vazbě na Smlouvu, z něhož však nakonec nevycházela. Postup žalované vedoucí k přiznání starobního důchodu podle zákona č. 100/1988 Sb. není ozřejměn ani ve vyjádření k žalobě (přestože by takové vyjádření již nemohlo ovlivnit úvahu o zákonnosti rozhodnutí). Rozhodnutí nerespektuje právní úpravu § 47 odst. 2 a 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, v tehdy platném znění (dále jen „správní řád“), podle něhož správní rozhodnutí musí obsahovat všechna ustanovení aplikovaných právních předpisů, podle kterých správní orgán rozhoduje; v odůvodnění rozhodnutí musí pak být uvedeno, které skutečnosti byly podkladem pro rozhodnutí, jakými úvahami byl správní orgán veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval.

Dle názoru Nejvyššího správního soudu je z hlediska posuzované věci stěžejní, aby bylo možné rozhodnutí správního orgánu přezkoumat. Není povinností Nejvyššího správního soudu při přezkumu takového rozhodnutí zdůvodňovat, jak žalovaná dospěla k výpočtu starobního důchodu a doplňovat příslušná ustanovení právních předpisů, podle nichž rozhodla, nýbrž posoudit rozhodnutí správního orgánu, který je vydal, a které mělo mít náležitosti stanovené § 47 odst. 2 a 3 správního řádu.

Za této situace se nelze vyjádřit ani k námitkám stěžovatelky směřujícím vůči stanovení výše starobního důchodu, kdy se stěžovatelka dovolává Smlouvy publ. pod č. 29/2003 Sb. a dožaduje se stanovení příslušného vyměřovacího základu za období let 1986 až 1994, případně vypočtení tzv. dílčího důchodu.

Rozhodnutí žalované pak lze z tohoto pohledu považovat za rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost ve smyslu § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Krajský soud měl proto napadené rozhodnutí žalované zrušit pro vady řízení. Protože tak neučinil, nutno dospět k závěru, že řízení před soudem trpí jinou vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, byť částečně i z jiných důvodů, než byly namítány, proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V uvedené věci soud dále podotýká, že se nezabýval všemi námitkami stěžovatelky uvedenými v kasační stížnosti, neboť v situaci, kdy není jasné, jakým způsobem postupovala žalovaná při výpočtu starobního důchodu, a rozhodnutí je v tomto směru nesrozumitelné, je třeba nejprve vyčkat nového rozhodnutí žalované s tím, že teprve poté, až bude objasněn způsob výpočtu procentní výměry starobního důchodu stěžovatelky, bude možno případné námitky stěžovatelky přezkoumat.

V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. března 2007

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu

